

Kaupunginjohtajan katsaus

Talousarvioehdotus vuodelle 2026 – Tasapainotusohjelma vaikuttaa, mutta valtionosuus vaikeuttaa.

Talousarvioiden valmistelun piti alun perin olla kunnille aiempaa helpompi Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa ja palvelukokonaisuuden siirtyessä henkilöstöineen, kustannuksineen ja palvelukokonaisuuksineen hyvinvointialueille. Tämän muutoksen piti tarkoittaa kuntalaisille parempia ja edullisempia palveluita, kunnille aiempaa selkeämmin ennakoitavaa taloudenhallintaa ja -suunnittelua sekä olla kunnille kustannusneutraali, jotta kuntien ei tarvitsisi ko. muutoksesta johtuen korottaa kunnallisveroa. Tätä varten siirtyvissä verotuloissa kunnilta hyvinvointialueiden rahoitukseen osuus veroista oli 12,64 ja loppu jäisi sitten kunnille, jonka pohjalle kuntien tulisi suunnitella taloutensa ja parantaa kuntien mahdollisuuksia elinvoiman kehittämiseen. Tiedossa oli, että niillä kunnilla, joilla on ollut korkeat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ja ikärakenne vanhusvoittoinen, siirtyvät kustannukset olisivat valtionosuusvaikutuksineen suuremmat.

Tällä hetkellä on kuitenkin varmaa, että edellä mainitut tavoitteet eivät tule toteutumaan. Kemin kaupungin peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2025 negatiivinen, mutta OKM:n valtionosuus nostaa kokonaisvaltionosuuden niukasti plussan puolelle. Vuoden 2026 valtionosuus on arvion mukaan 2,3 miljoonaa euroa negatiivinen. Tasapainoisempi valtionosuuskokonaisuus on kirjattu hallitusohjelmaan, mutta valtionosuusuudistuksesta ei ole päästy poliittiseen sopuun ja uudistus ei tule toteutumaan tällä hallituskaudella.

Tähän muutostilanteeseen on anottu valtionvarainministeriöltä harkinnanvaraista valtionosuutta, jolla Kemin kaupunkiin kohdistuvaa rajua muutosta voitaisiin lieventää. Päätös on odotettavissa vuoden 2025 loppuun mennessä.

Huolimatta valtionosuuskäyttäytymisen ja lisäleikkausten aiheuttamasta ylimääräisestä paineesta, ovat kaupungin toimialat tehneet todella ansiokasta työtä talousarvion sopeuttamisen eteen ja ne toimenpiteet, jotka valtuusto on päättänyt ovat selkeästi kääntäneet käyttötaloutta tasapainoon. Huolimatta huomattavan suuresta negatiivisesta valtionosuudesta, kaupungin koko huomioiden, ei lisää alijäämää ole enää syntymässä. Sopeutusohjelman toimenpiteet ovat tuottaneet suunnitellun tuloksen myös konkretian tasolla. Kaupungin omista toimista riippumattomat muutokset tulevat kuitenkin edellyttämään jatkossakin tiukkaa talouskuria, jotta kehittyvä käyttötalouden tasapaino varmistetaan myös jatkossa.

Vuoden 2025 tilinpäätösennusteen mukaan kertynyt alijäämä on saatu katettua omaisuuden myynnillä ja ylijäämä on vuoden lopussa n. 33,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2026 vuosikate on -4,0 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos on -8,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuoden 2026 talousarvioehdotuksen menot ovat 81,6 miljoonaa euroa. Toimintamenot kasvavat vuoteen 2025 verrattuna noin 1,5 %. Kasvu on maltillinen, joka on kaikkien toimialojen ja lautakuntien huolellisen valmistelun sekä lautakuntien kustannushallinnan ansiota.

Lautakuntien käyttötalouden talousarvioehdotukset on pääosin huomioitu sellaisinaan.

Suunnittelukaudella kaupungin investointitaso on bruttona noin 57 miljoonaa euroa. Suurimmat yksittäiset investoinnit, uimahalli ja yläkoulu ajoittuvat suunnitelmakauden loppupuolelle. Omaisuuden myynnistä saaduilla tulolla lyhennetään lainoja kokonaistaloudellisesti järkevällä tavalla.

Kokonaisuutena talousarvioesitys ja taloussuunnitelma osoittavat, että pitkäjänteinen työ ja tavoite kaupungin talouden tasapainottamiseksi kokonaisuutena saavutetaan. Suunta on saatu käännettyä, joskin haasteita vielä riittää. Keskeisin näistä on SOTE-uudistuksen valtiosuusmuutos, joka haastaa kokonaisuuden tavalla, joka ei ole Kemin kaupungin itsensä ratkaistavissa millään järkiperaisella tavalla. Työ tämän haasteen selättämiseksi jatkuu.

Kemissä 27.11.2025

Matti Ruotsalainen
Kaupunginjohtaja